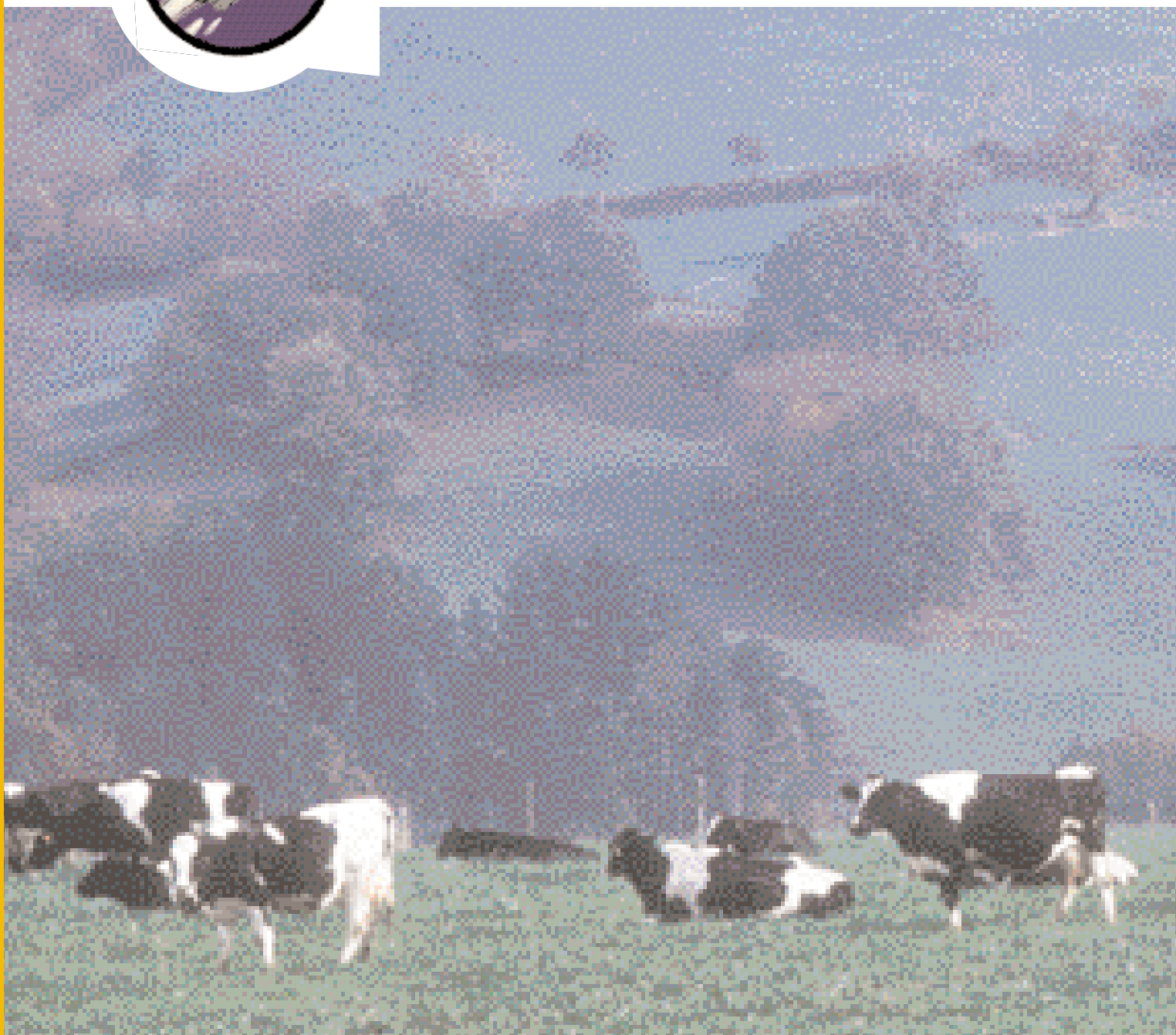

Veehouderij in Europa

CEJA bedankt de verschillende partners die de verwezenlijking van de Tellus-boekentas hebben mogelijk gemaakt.

De Europese Commissie :

Directoraat-generaal Landbouw en Visserij

Directoraat-generaal Onderwijs en Cultuur

Europese organisaties :

CIBE	Internationale confederatie van Europese suikerbietkwekers
EFMA	Europese associatie van meststoffabrikanten
ECPA	Europese bond voor de bescherming van de culturen
ESA	Europees Ruimte Agentschap
EDESA	Europese federatie voor gezondheid van dieren
FEFAC	Europese federatie van mengvoederfabrikanten
Europabio	Organisatie voor biotechnologiebedrijven in Europa
EUFIC	Europees centrum voor de informatie over voeding

Ministeries :

Duitsland	Federaal ministerie voor de bescherming van de consument, de voeding en de landbouw
Oostenrijk	Federaal ministerie voor landbouw, bosbouw en milieu
België	Agriinfo Waals ministerie voor landbouw en het platteland
Finland	Ministerie voor landbouw en bosbeheer Ministerie van onderwijs
Griekenland	Ministerie van landbouw Demetra (organisatie voor landbouwonderwijs en -opleidingen)
Ierland	Ministerie van onderwijs en wetenschap
Luxemburg	Ministerie van landbouw, wijnbouw en plattelandsontwikkeling Ministerie van nationaal onderwijs en professionele vorming
Nederland	Ministerie van landbouw, inrichting van het territorium en visserij

Andere : Syngenta (zaaigoed, bestrijdingsmiddelen en meststoffen voor planten)

Verantwoordelijke uitgever: Elisabeth Vallet

Redactie: Rémy Battinger, Jean-Claude Parot.

Illustraties: Jean-Marc Dubois.

Met dank aan Costa Golfidis en Georg Häusler voor hun vriendelijke medewerking.

De pedagogische boekentas van CEJA genoot van de deskundigheid en de raad van de Inspectie van landbouwonderwijs (Algemene Directie voor onderwijs en onderzoek – het Franse ministerie van landbouw en visserij). Dit boekje genoot in het bijzonder van de deskundige kennis van Roland Jussiau, onderwijsinspecteur Toegepaste Zoölogie.

Copyright © CEJA – Februari 2002

D/2002/9406/4

Fotokopiëren is toegelaten mits bronvermelding.

Credits voor de foto's

© Copyright – Cover: MAP. P4-5: Louis Flood. P6: MAP/Francesca Novicelli, Jane Atwood. P7: MAFF. INRA/B. Nicolas. P8: INRA/G. Grosclaude - MAFF - Tauno Korhonen. P9: MAFF - Bill Larsson. P10: RMN/H.Lewandowski. RMN/M.Beck-Coppola. P11: MAP/D. Guéineau. P12: MAP/F.Gallier, Francesca Novicelli. P13: INRA/C.Limouzin – Demetra. P14: R.Battinger – MAP/N. & E.Brokensha. P15: MAP/P.Xicluna - Bill Larsson. P16: MAP/Patrick Bonneau – MAFF. P17: MAP/Pascal Xicluna - Sirpa Lintunen. P18: BMLFUW – MAP/Stéphane Duroy – INRA. P19: MAP/Stéphane Duroy. P20: R.Battinger - MAP. P22: MAP/Novicelli – INRA/J.Weber, G. Cattiau. P23: MAP/P.Bonneau - Di Girolamo - SNIA - Finfood – MAP/Stéphane Duroy, P. Bonneau – AID/Peter Meyer. P24: MAP/Jane Atwood, P.Bonneau. P25: MAP/P.Bonneau. P26: M.J.Müller - CIDIL. P27: ANFOPEIL - CIDIL. P28: CIGC/INRA - INRA/G.Slagmulder. P29: MAP/Frédéric Gallier. P30: INRA/A.Beguey - Agriaware. MAP/Pascal Xicluna. P31: INRA/J.Weber, J.F.Bignon. P32: Bill Larsson – MAP/F. Novicelli. P33: MAP/Jane Atwood. Ministry of Agriculture (Portugal) - CIV. P34: CIDIL – INRA/J.Weber. P36: MAP/Silvan Reggiardo. INRA/J.Weber, M.Etienne. P37: ANICAP – INRA/I.Le Jaouen, M.Etienne. P38: INRA/M.Etienne - L.Mouritsen. P39-40: L. Mouritsen. P41: MAP/Brokensha. P42: MAP/Olivier Aubert. P43: INRA/Salichon. P44: INRA/J.Weber, G.Cattiau, Olivier Aubert, C.Slagmulder. P45-46: INRA. P47: Tauno Korhonen, Hannu Hautala. P48: RMN-J.J.Sauciat – MAP/Patrick Dewarez. P49: MAP/N.&E. Brokensha. P50: MAP/Silvana Reggiardo. P51: R. Battinger – MAP/Silvana Reggiardo. P53-54: INRA/Elmmag, A.Beguey. P55: INRA/G.Coquerelle, C.Slagmulder - MAFF. P56: INRA/P.Noteghem. P57: MAP. P58: MAP/P.Bonneau. P59: INRA - MAP.

Dit werk is een publicatie van CEJA.

De Europese Commissie is niet verantwoordelijk voor het gebruik van de informatie in deze publicatie.

Boekje 4

Veehouderij in Europa

Veehouderij in Europa

Veehouderij in Europa	pagina's
Ik hou schapen in Schotland	4
Veehouder, een vak apart ...	6
Welke dieren worden er in Europa gehouden?	8
Wanneer werden er voor het eerst dieren gehouden?	10
Kampioenen houden	12
De veehouderijmethoden	14
Veehouderij in probleemstreken	16
De grote zomertrek	18
Wat eten de dieren?	20

De runderen

Allemaal verschillende rassen!	22
De melkproductie	24
Melk: een kostbaar en kwetsbaar voedingsmiddel	26
De verwerking van de melk	28

Het schaap

Het schaap: een dier geschikt voor elke omgeving	30
Hoe worden schapen gehouden?	32
Melk, vlees, wol: allemaal goede producten!	34

De geit

Geitenhouderij: een specialiteit uit de zuiderse landen	36
---	----

Het varken

Het varken: organisatie van de varkenshouderij	38
De varkenshouderij vandaag: intensief, maar met oog voor tradities	40

Het gevogelte

Kippen en piepkuijken	42
Ganzen, eenden, kalkoenen, parelhoenders...	44

Het rendier

Het rendier, veehouderij in het uiterste noorden van Europa	46
--	----

Het paard

Het paard: niet zomaar een dier	48
---------------------------------	----

Het houden van speciale diersoorten

De bijenteelt	50
De pelsdieren	52
Het houden van speciale diersoorten	54

Het landschap

Veehouderij en landschap	56
--------------------------	----

De actualiteit

Veehouderij en actualiteit	58
----------------------------	----

Kaarten

60

De moeilijke woorden

65

Ik houd schapen in Schotland

We ontmoeten George in Kinross.
Hij praat over zijn vak.

– Hoe bent u landbouwer geworden?

«Na het middelbaar onderwijs heb ik me ingeschreven in een landbouwschool om mijn vak te leren. Mijn vader en ik zijn daarna vennoten geworden. We hebben twee boerderijen op 230 hectare grond. Een deel van die grond verhuren we. Onze veestapel bestaat uit 1500 oeien, en ook nog rammen en lammetjes. Wij telen bovendien graangewassen, rapen en boerenkool om gedeeltelijk te verkopen. Mijn familie werkt hier sinds 1930.»

– Wat doet u elke dag?

«Elk seizoen zien mijn werkdagen er anders uit. De schapen zijn het hele jaar door buiten. Ik leg dus iedere dag met mijn motor of mijn 4x4 grote afstanden af om te controleren of alles in orde is. Ik heb ook herdershonden die mee op de schapen letten en me helpen om de kudde naar een andere weide te drijven. De honden zijn erg gehoorzaam. Ze werden speciaal opgeleid om met schapen te werken. Ze heten Queen, Bob en Gyp.»

George met zijn hond Bob

– Hoe verloopt het jaar van een schapenfokker?

In de herfst: het paren

«Voor een schapenfokker begint het jaar in de herfst, wanneer de schapen gedekt worden. Wij hebben twee schapenrassen: de *Scottish Blackfaces* (betekent letterlijk Schotse schapen met zwarte koppen), en de *Greyfaces* (met grijze koppen). Van de rammen hebben we verschillende rassen: *Suffolk*, *Texel*, *Charolais*, *Cheviot* en *Bluefaced Leicester*.»

In de winter: geen gras in de weiden

«In Schotland hebben we lange, koude en vochtige winters. Het gras groeit dan niet meer in de weiden. Tijdens dit seizoen moet ik mijn schapen voederen. Ik geef ze vooral kuilgras*.

De schapen eten ook hooi*. Wanneer ze bijna gaan lammeren*, geven we ze ook aanvullend voedsel, namelijk gerst en krachtvoer om ze meer energie te geven.»

In de winter, George geeft hooi aan zijn schapen.

In de lente: het lammeren

«De schapen lammeren van april tot eind mei. In de lente heb ik dus heel veel werk. We drijven de schapen dan naar een aparte plaats, waar we een oogje in het zeil kunnen houden. We nemen niemand aan om ons te helpen. Mijn vader en ik hebben het gedurende die twee maanden dus ontzettend druk. De dieren moeten voortdurend in het oog gehouden worden. Meestal krijgen de *Greyfaces* twee lammetjes. Als ze

drie lammetjes krijgen, moet het derde geadopteerd worden door een andere ooi die maar een lam heeft. De *Blackies*, de schapen uit de heuvels, hebben maar een lam. Alle lammeren blijven bij hun moeder tot ze midden augustus gespeend* worden.»

In de zomer: een scheerbeurt

«In juni verzamelen we alle schapen voor een scheerbeurt met de hulp van Queen, Bob en Gyp. Hiervoor nemen we gespecialiseerde arbeiders aan. We scheren ongeveer 400 schapen per dag. In 3 of 4 dagen is de klus geklaard. De lammeren houden hun wol, omdat die nog niet genoeg gegroeid is. Al de wol wordt aan een bedrijf in Engeland verkocht.»

– Hebben schapen een bijzondere verzorging nodig?

«Er worden behandelingen uitgevoerd in verschillende periodes. In maart krijgen de volle oaien een inenting tegen bepaalde ziekten. In juni en oktober wassen we de schapen met water en een chemisch product dat de insecten in hun wol doodt. Het is ook nodig om één tot twee keer per jaar de hoeven van de dieren te knippen. Dit is het zogenaamde schalmen van de poten.»

Het schalmen van de poten

– Hoe verloopt de verkoop van de dieren?

«Vanaf november worden er 500 tot 600 lammeren verkocht op de dierenmarkt van Stirling. De andere blijven de hele winter in de velden van rapen en boerenkolen. Die lammeren worden in de lente verkocht. De volwassen dieren krijgen kuilgras* en hooi*. Ik ben lid van een kwaliteitsverzekeringsprogramma dat nagaat of ik schapen van goede kwaliteit houd. Mijn schapen krijgen dan een keurmerk dat bewijst dat ze van goede kwaliteit zijn.»

Het schapenras *Greyfaces*

– Houdt u van uw vak?

«Landbouwers hebben ook veel bureauwerk. Na mijn werkdag met de schapen moet ik een heleboel papieren invullen. Maar toch houd ik veel van mijn werk en van mijn manier van leven. Al toen ik heel klein was, wou ik net als mijn vader landbouwer worden.» ■

Veehouder, een vak apart...

Een veehouder werkt met dieren, met andere woorden: met levende wezens! Maar wat moet hij elke dag precies doen om voor zijn kudde te zorgen?

Zijn dieren voederen

De veehouder moet zijn dieren voederen, 's ochtends en 's avonds, het hele jaar door! Hij moet er dus altijd zijn om het voeder van zijn dieren te regelen. Het soort voeder hangt namelijk af van de leeftijd van de dieren en van de seizoenen. Voor de winter moet hij ook een voorraad aanleggen. De veehouder zorgt voor een hooivoorraad* of kuilgras* als hij runderen* of schapen* heeft. Veel veehouders kweken ook gewassen en produceren dus zelf het grote deel van het voeder voor hun vee. Bij andere veehouderij, zoals die van varkens of gevogelte, die geen herbivoren zijn, doen de veehouders ook een beroep op de voederproducenten.

De landbouwer verdeelt het voeder onder zijn koeien.

Voor hun gezondheid zorgen

De veehouder zorgt er ook voor dat zijn dieren gezond blijven: hun voeder, hun verblijfplaats en hun bewegingsruimte zijn heel belangrijk voor de gezondheid van de dieren. Hij moet weten waarop hij moet letten: zodra een dier mank loopt, niet meer eet of niet meer herkaut, dan wijst dat op een gezondheidsprobleem. De veehouder kan hen meestal zelf verzorgen: hij behandelt wonden of kwetsuren, maakt gekwetste poten schoon... Maar soms moet hij een dierenarts* erbij halen: voor het vaststellen van een ziekte, het voorschrijven van medicijnen, bij moeilijke bevallingen, voor bloedafnames of om ernstige verwondingen te verzorgen.

Bij de geboorte van de jongen, moet de veehouder bijzonder waakzaam zijn en het vrouwtje helpen bij het werpen*: hij moet ervoor zorgen dat het vrouwtje kalm blijft en op een propere plaats zit. Als het kleintje begint te drinken, is alles in orde.

De landbouwer helpt bij het werpen van de lammeren.

De kudde vernieuwen

De dieren van een kudde worden voortdurend vernieuwd. Bij melkvee vervangt de veehouder de koeien als ze 3 tot 5 kalfjes gekregen hebben. De koeien gaan dan naar het slachthuis. Ze worden vervangen door de vaarzen van de kudde of door vaarzen die de veehouder van een andere veehouder koopt.

Een veehouder die dieren vetmest, koopt jonge beesten op de markt of bij een andere veehouder-fokker, of hij produceert ze zelf. Hij verkoopt ze voor de consumptie wanneer zij het gewenste gewicht hebben. Een veehouder heeft verschillende soorten dieren op zijn boerderij: kalveren, vaarzen, koeien van verschillende leeftijden. Hij moet de samenstelling van zijn kudde over heel het jaar voorzien en plannen.

De schapen worden in groepen verdeeld voor de verkoop.

Met dieren omgaan

Een veehouder moet weten hoe hij met dieren moet omgaan, hoe hij ze moet vasthouden, vastmaken of naar een bepaalde plaats drijven. Hij mag niet bang zijn of fouten maken ... een schop of een kopstoot kunnen erg gevaarlijk zijn.

De veehouder toont hoe je een geit nadert.

Weet jij welke dieren in jouw streek gehouden worden? Bezoek eens een veehouder. Hij zal je zijn vak laten ontdekken.

De dieren castreren

Voor de mechanisering van de landbouw, werden de dieren gebruikt om werk op het veld te doen. Hiervoor waren sterke, maar kalme dieren nodig. Maar een stier kan soms te onstuimig zijn: daarom verkoos men een os, het gecastreerde mannetje. Castratie is een operatie waarin men de functie van de teelballen bij het mannetje verwijdert. Dit wordt bij jonge dieren gedaan. Ze kunnen zich dan niet meer voortplanten, omdat ze steriel zijn. Ze zijn dan ook veel kalmer.

Vandaag gebeurt castratie vooral bij varkens om te voorkomen dat het vlees een te sterke geur zou hebben.

Welke dieren worden er in Europa gehouden?

Elk land en elke streek heeft zijn eigen geschiedenis en tradities op het vlak van veehouderij. Maar in Europa bestaan niet alleen tradities, er komt ook vernieuwing in de veehouderij.

De tradities

Vroeger werkten de veehouders met de dieren uit hun onmiddellijke omgeving. In bepaalde streken hielden ze runderen* of schapen*. In andere streken legden ze zich toe op gevogelte. In de Alpen, in Oostenrijk, in Italië of in Frankrijk houden ze al heel lang melkvee. De melk wordt daar gebruikt om beroemde kazen te bereiden, zoals de *emmental*, de *fontina* in de val d'Aoste in Italië of de *comté* in de Jura in Frankrijk.

Een kudde schapen in de Schotse heide

In streken met een strenger klimaat worden meer schapen gehouden, omdat die een betere weerstand hebben en minder voedsel nodig hebben. Dit is het geval in Ierland of in Schotland. Het schaap verdraagt ook het best de schrale plantengroei in landen met een warm klimaat, zoals Griekenland of Spanje.

De Spanjaarden houden nog altijd de plaatselijke varkensrassen voor de hammen *Patanegra* ou *Serrano*.

Een kudde koeien in de Alpen

Kweken van rendieren in Finland

In de meer noordelijke landen, worden rendieren gehouden. Dit dier heeft zich bijzonder goed aangepast aan het strenge klimaat.

Europa is een heus lappendeken op het vlak van veehouderij.